

ОСОБЛИВОСТІ ПРОЦЕСУ ІНВЕСТИЦІЙНОГО КРЕДИТУВАННЯ ПІД ДЕРЖАВНІ ГАРАНТІЇ

СТИРСЬКА О. І.

УДК 336.77:330.322

Стирська О. І. Особливості процесу інвестиційного кредитування під державні гарантії

У даній роботі виділено та розглянуто шість основних етапів процесу надання державних гарантій повернення інвестиційних кредитів. Проаналізовано динаміку бюджетних коштів, витрачених на виконання державою гарантійних зобов'язань. Проведено порівняльний аналіз обсягів бюджетних коштів, витрачених на покриття гарантійних зобов'язань, із обсягами основних форм державного інвестиційного кредитування в Україні. Узагальнено заходи забезпечення повернення кредиту, наданого під державні гарантії. Запропоновано основні напрямки забезпечення повернення інвестиційних кредитів, залучених під державні гарантії.

Ключові слова: державна гарантія, інвестиційний кредит, процес надання державних гарантій, страхування кредитів, банк розвитку.

Рис.: 2. **Бібл.:** 10.

Стирська Ольга Ігорівна – аспірантка, кафедра фінансів, Львівський інститут банківської справи Університету банківської справи Національного банку України (пр. Т. Шевченка, 9, Львів, 79005, Україна)

E-mail: olichka_ua_@ukr.net

УДК 336.77:330.322

UDC 336.77:330.322

Стирская О. И. Особенности процесса инвестиционного кредитования под государственные гарантии

В данной работе выделены и рассмотрены шесть основных этапов процесса предоставления государственных гарантий по поводу возврата инвестиционных кредитов. Проанализирована динамика бюджетных средств, потраченных на выполнение государством гарантийных обязательств. Проведен сравнительный анализ объемов бюджетных средств, потраченных на покрытие гарантийных обязательств, и объемов основных форм государственного инвестиционного кредитования в Украине. Обобщены меры обеспечения возврата кредита, предоставленного под государственные гарантии. Предложены основные направления обеспечения возврата инвестиционных кредитов, привлеченных под государственные гарантии.

Ключевые слова: государственная гарантия, инвестиционный кредит, процесс предоставления государственных гарантий, страхование кредитов, банк развития.

Рис.: 2. **Библ.:** 10.

Стирская Ольга Игоревна – аспирантка, кафедра финансов, Львовский институт банковского дела Университета банковского дела Национального банка Украины (пр. Т. Шевченка, 9, Львов, 79005, Украина)

E-mail: olichka_ua_@ukr.net

Styrskaya O. I. Specific Features of the Process of Investment Lending Under State Guarantees

The article specifies and considers six main stages of the process of provision of state guarantees with respect to payback of investment credits. It analyses dynamics of budget funds spent on performance of state guarantee obligations. It conducts comparative analysis of volumes of budget funds spent on coverage of guarantee obligations and volumes of main forms of state investment lending in Ukraine. It generalises measures of securing payback of a credit issued under state guarantees. It offers main directions of securing payback of investment credits issued under state guarantees.

Key words: state guarantee, investment lending, process of provision of state guarantees, credit insurance, development bank.

Рис.: 2. **Библ.:** 10.

Styrskaya Olga I. – Postgraduate Student, Department of Finance, Lviv Institute of Banking of University of Banking of the National Bank of Ukraine (pr. T. Shevchenka, 9, Lviv, 79005, Ukraine)

E-mail: olichka_ua_@ukr.net

Важливою складовою бюджетної політики держави є підтримка пріоритетних галузей економіки. Державне інвестиційне кредитування є формою прямої участі держави у фінансуванні пріоритетних галузей економіки за рахунок державних коштів. На сучасному етапі економічного розвитку, у зв'язку з обмеженістю бюджетних ресурсів, існує проблема пошуку нових шляхів підвищення ефективності функціонування системи державного інвестиційного кредитування. У таких умовах особливої актуальності набуває інвестиційне кредитування під державні гарантії, оскільки від залучення вітчизняних та, особливо, іноземних інвестицій міжнародних фінансових організацій, від ефективного їх використання залежить соціально-економічний розвиток України.

Серед українських учених проблемам залучення під державні гарантії і ефективного використання вітчизняних та іноземних інвестицій присвячені праці О. Білоруса, Ж. Завальної, Д. Лук'яненка, О. Маркова, О. Мозгового, Н. Титаренка, І. Шпака та інших. Віддаючи належне наявним науковим напрацюванням, вважаємо за необхідне

продовження дослідження процесу надання державних гарантій повернення інвестиційних кредитів з метою виявлення особливостей даного процесу та пошуку нових шляхів забезпечення повернення кредитів одержаних під державні гарантії.

Кредитування під гарантії уряду передбачає на засадах строковості, поверненості та, як правило, платності, залучення вітчизняних чи іноземних інвестицій для фінансування пріоритетних напрямів розвитку економіки, а держава виступає гарантом виконання кредитного договору. Приватними інвесторами можуть виступати як резиденти, так і нерезиденти. Згідно із законодавством України державну гарантію розглядаємо як спосіб забезпечення державою у частково або в повному обсязі виконання боргових зобов'язань позичальника перед кредитором [1].

Аналіз нормативно-правової бази регулювання порядку надання державних гарантій дозволив визначити, що відбір інвестиційних проектів, які передбачається реалізувати за рахунок запозичень залучених під державні гарантії, проводиться Міністерством еконо-

мічного розвитку і торгівлі України (Мінекономрозвитку), Міністерством фінансів України (Мінфін) і Кабінетом Міністрів України на конкурсних засадах, і виділити шість загальних етапів процесу надання державних гарантій [2, 3].

Перший етап передбачає подання суб'єктом господарювання проектної пропозиції та рішення центрального органу виконавчої влади, відповідального за формування та забезпечення реалізації державної політики у сфері, в якій передбачається реалізація інвестиційного проекту, стосовно проектної пропозиції, до Мінекономрозвитку.

На *другому етапі* Мінекономрозвитку проводить перевірку одержаної документації протягом п'яти робочих днів з дати отримання. Зазначимо, що у випадку виявлення неточностей пакет документів може бути повернено для доопрацювання. У разі відповідності документів вимогам вони, разом із проектною пропозицією та експертною оцінкою Мінекономрозвитку про економічну ефективність, подаються до Мінфіну.

Третій етап передбачає проведення Мінфіном комплексного аналізу документації та визначення плати за надання державної гарантії протягом 30 днів. Відповідний висновок подається Мінекономрозвитку для внесення його на розгляд конкурсної комісії.

Протягом *четвертого етапу* відбувається конкурсний відбір інвестиційних проектів. Для реалізації інвестиційних проектів, що пройшли відбір, конкурсна комісія приймає рішення щодо можливості залучення запозичень під державні гарантії, і вносить Мінекономрозвитку відповідні пропозиції.

На *п'ятому етапі* Мінекономрозвитку готує, з урахуванням пропозицій конкурсної комісії, проект акту Кабінету Міністрів України про надання державної гарантії, який, після погодження з Мінфіном, подається на розгляд Кабінету Міністрів України.

Заклучним, *шостим етапом*, є укладання договору про погашення заборгованості суб'єкта господарювання перед державою за виконання гарантійних зобов'язань між суб'єктом господарювання та Мінфіном протягом 10 робочих днів після прийняття Кабінетом Міністрів України акту про надання державної гарантії.

Таким чином, процес надання державних гарантій повернення інвестиційних кредитів передбачає шість основних етапів, протягом яких відбувається глибокий

аналіз проектної документації та прийняття рішення про надання державних гарантій.

Сьогодні інвестиційний кредит під гарантії уряду є важливим чинником впливу на прискорення модернізації господарського комплексу України. Проте, серед науковців існує неоднозначне ставлення до цієї форми державного кредиту. За словами І. Шпака, саме інвестиційні кредити під гарантії уряду в середині і наприкінці 1990-х років стали причиною хронічної бюджетної заборгованості [4]. Науковець вважає, що в сучасній практиці надання державних гарантій не завжди враховується негативний досвід 1990-х років, коли переважна більшість гарантованих зобов'язань поверталась за рахунок Держбюджету України. Причиною цього явища, на нашу думку, стала недосконала політика надання державних гарантій ненадійним позичальникам.

Як зазначає О. Баула, обсяги видачі кредитів під державні гарантії знизились з 2000 р., коли уряд намагався повернути борги, перекладені «на плечі» платників податків. Проте, починаючи з 2004 р., практика інвестиційного кредитування під державні гарантії була поновлена [5].

Розглянемо динаміку виконання державою гарантійних зобов'язань за позичальників, що отримали кредити під державні гарантії (рис. 1).

З рис. 1 видно, що обсяги коштів, які витрачає держава на виконання зобов'язань за гарантованими кредитами, є значними. Максимальний рівень цих витрат спостерігаємо у 2010 р. На нашу думку, надання державних гарантій повернення інвестиційних кредитів є достатньо ризикованим. Про це свідчить те, що протягом 2002 – 2012 рр. із Державного бюджету України було витрачено 1729 млн грн на покриття зобов'язань за кредитами, наданими під державні гарантії.

Для порівняння зазначимо, що загальний обсяг бюджетних коштів [6], витрачених у 2004 – 2012 рр. на виконання державою зобов'язань за позичальників, що отримали кредити під державні гарантії:

- ✦ у 16 разів перевищує обсяги державного пільгового кредитування освіти за цей же період;
- ✦ у 34,9 раза перевищує обсяги кредитів, наданих на будівництво (придбання) житла для науково-педагогічних і педагогічних працівників за цей самий період;

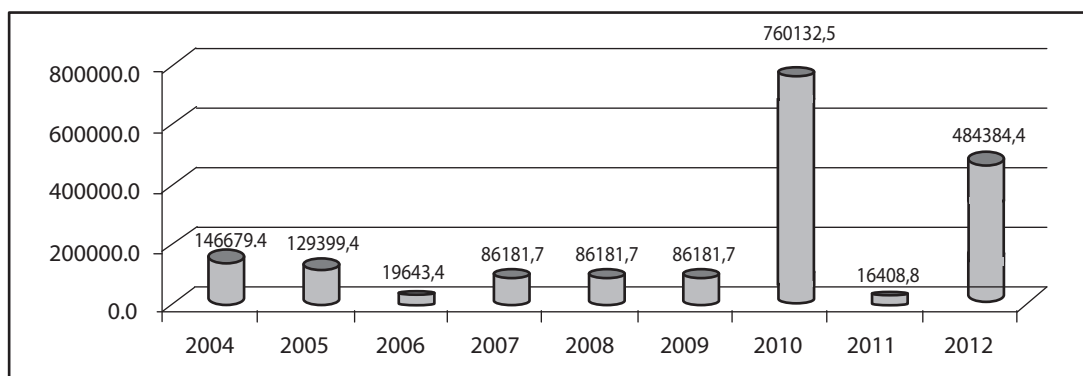

Рис. 1. Динаміка бюджетних коштів витрачених на виконання державою гарантійних зобов'язань за кредитами у 2004 – 2012 рр., тис. грн [6]

- ✦ у більше ніж 3 рази перевищує обсяги державного пільгового кредитування індивідуальних сільських забудовників за цей самий період;
- ✦ у 7,6 рази перевищує обсяги кредитів фермерським господарствам за цей же період;
- ✦ у 2,8 рази перевищує обсяги пільгового довгострокового державного кредитування молодих сімей та одиноких громадян на будівництво (реконструкцію) та придбання житла за цей самий період.

Саме тому, для зменшення рівня ризику за даним видом державної підтримки, на нашу думку, необхідним є впровадження заходів забезпечення повернення кредитів, наданих під державні гарантії (рис. 2). Зазначимо, що з 2011 р. в Україні діє Положення про управління ризиками, пов'язаними з наданням державних гарантій, і розподіл таких ризиків між державою, кредиторами та позичальниками, відповідно до якого, орган влади, уповноважений Кабінетом Міністрів України, здійснює контроль за реалізацією проекту, цільовим використанням кредитів (позик), залучених під державні гарантії, фінансовим станом позичальника. Крім того, Міністерство фінансів здійснює моніторинг розрахунків за кредитами, виконання позичальником зобов'язань за договором та рівня ризиків кожного проекту [1].

не лише підвищити ефективність від реалізації проектів, на реалізацію яких надавався кредит, а й зменшити ризик неповернення кредиту для держави. Саме тому вважаємо доцільним використання банку розвитку, що зможе безпосередньо обслуговувати ці кредити, з метою додаткового здійснювати моніторинг кредитів одержаних під державні гарантії.

Досвід зарубіжних країн засвідчує, що створення банку розвитку для контролю за державною інвестиційною діяльністю дасть можливість підвищити ефективність кредитування. Так, у Німеччині існує Банк реконструкції і розвитку Німеччини (KfW) [8], а у Польщі – Банк народного господарства (BGK) [9]. Саме на банки розвитку покладаються обов'язки зі створення ефективної інфраструктури державного кредитування. Що ж стосується банку розвитку, то в Україні існує Український банк реконструкції та розвитку, який не виконує всіх функцій державного банку розвитку в силу комерційної спрямованості. Проте, саме на його базі у перспективі планується створення Українського банку розвитку [10], метою діяльності якого стане підтримка довгострокового фінансування суспільно значущих проектів, що сприяють економічному зростанню, розвитку економіки та вирішенню соціальних завдань.

Рис. 2. Заходи забезпечення повернення кредиту, наданого під державні гарантії

Крім того, на нашу думку, з метою зменшення ризику неповернення кредитів, залучених під державні гарантії, варто впровадити обов'язкове страхування відповідальності позичальників за непогашення кредиту у міжнародній страховій компанії.

Проте, як зазначає Н. Антіпова, страхування ризику непогашення кредитів поки що не набуло популярності в Україні у зв'язку із острахом комерційних банків використовувати страхування кредитів як основну форму захисту від ризиків банківської діяльності [7].

На нашу думку, додатковий контроль та моніторинг кредитів, наданих під державні гарантії, дозволить

ВИСНОВКИ

Отже, проаналізувавши нормативно-правове забезпечення залучення кредитів під державні гарантії, ми виділили шість основних етапів процесу надання державних гарантій. Послідовне виконання цих етапів забезпечує комплексний аналіз проектної документації та фінансового стану позичальника з метою зменшення ризиків неповернення кредитів залучених під державні гарантії.

Проте, відмова позичальниками виконувати свої зобов'язання за кредитами, отриманими під державні гарантії, призвела до значних обсягів бюджетних видатків на покриття гарантійних зобов'язань. Так, протягом

2004 – 2012 рр. на покриття зобов'язань за кредитами, наданими під державні гарантії, з державного бюджету було витрачено 1729 млн грн.

Крім того, важливою проблемою залишається відсутність Банку розвитку в Україні, що міг би обслуговувати інвестиційні кредит, залучені під державні гарантії, і здійснювати додатковий моніторинг використання кредитних коштів, фінансового стану позичальника та наявності забезпечення за кредитом. Доцільним, на нашу думку, буде впровадження вимоги загальнообов'язкового страхування позичальником ризику непогашення кредиту, одержаного під державні гарантії, у міжнародній страховій компанії, що дозволить зменшити ризик неповернення цих кредитів для держави. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про управління ризиками, пов'язаними з наданням державних гарантій, та розподіл таких ризиків між державою, кредиторами і позичальниками» від 23 лютого 2011 р. №131. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/131-2011-p>

2. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку та умов надання у 2012 році державних гарантій для забезпечення виконання боргових зобов'язань за запозиченнями суб'єктів господарювання, залученими для реалізації інвестиційних, інноваційних, інфраструктурних та інших проектів розвитку, які мають стратегічне значення та реалізація яких сприятиме розвитку національної економіки» від 22 серпня 2012 р. № 782. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/782-2012-p>

3. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку визначення необхідності, розміру та виду майнового забезпечення під час надання кредитів (позик), залучених державою або під державні гарантії» від 13 квітня 2011 р. №460. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/460-2011-p>

4. Шпак І. Кредити під державні гарантії: ящик Пандори знову відкрито / І. Шпак [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://pro-zakon.com.ua/>

5. Баула О. В. Основні напрями зовнішнього інвестування в Україні / О. В. Баула, Т. Л. Никитюк // Збірник наукових праць ЛНТУ. Серія «Економічна теорія та економічна історія». – Випуск 8 (32). – Луцьк, 2011.

6. Закони «Про Державний бюджет України» 2004 – 2012 рр. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws>

7. Антіпова Н. А. Вдосконалення ефективності кредитної політики банку як однієї з передумов конкурентоспроможності економіки / Н. А. Антіпова // Вісник Національного технічного університету «ХПИ» Вип. 8 : Технічний прогрес і ефективність виробництва / Відпов. ред.: П. Г. Перерва, Н. И. Погорелов. – Х. : НТУ «ХПИ», 2010. – 219 с. – С. 17 – 22.

8. KfW Bankengruppe. Офіційний сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.kfw.de/kfw/en/index.jsp>

9. Bank gospodarstwa krajowego (BGK) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.bgk.com.pl/>

10. Урядовий портал. Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=244266904&cat_id=243311332

Науковий керівник – кандидат економічних наук, професор кафедри фінансів Львівського інституту банківської справи УБС НБУ **Пшик Б. І.**

УДК 338.26:332.1

ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК СИСТЕМИ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я РЕГІОНУ

ЄВСЄВА О. О.

УДК 338.26:332.1

Євсєєва О. О. Інноваційний розвиток системи охорони здоров'я регіону

У статті запропоновано класифікацію інновацій, що враховує сучасні тенденції розвитку охорони здоров'я. Виявлено та систематизовано фактори, що визначають інноваційний розвиток установ охорони здоров'я регіону. Науково обґрунтовані напрями вдосконалення інфраструктурного забезпечення лікувального закладу.

Ключові слова: система охорони здоров'я, інновації, установа охорони здоров'я, інфраструктура, регіон, класифікація

Табл.: 1. **Бібл.:** 12.

Євсєєва Ольга Олександрівна – доктор економічних наук, доцент, доцент кафедри обліку і аудиту, Українська державна академія залізничного транспорту (пл. Фейєрбаха, 7, Харків, 61050, Україна)

E-mail: polkya@meta.ua

УДК 338.26:332.1

Євсєєва О. А. Инновационное развитие системы здравоохранения региона
В статье предложена классификация инноваций, учитывающая современные тенденции развития здравоохранения. Выявлены и систематизированы факторы, определяющие инновационное развитие учреждений здравоохранения региона. Научно обоснованы направления совершенствования инфраструктурного обеспечения лечебного учреждения.

Ключевые слова: система здравоохранения, инновации, учреждение здравоохранения, инфраструктура, регион, классификация.

Табл.: 1. **Библ.:** 12.

Євсєєва Ольга Алексєєвна – доктор економічних наук, доцент, доцент кафедри учета и аудита, Украинская государственная академия железнодорожного транспорта (пл. Фейєрбаха, 7, Харьков, 61050, Украина)

E-mail: polkya@meta.ua

UDC 338.26:332.1

Ievsieieva O. A. Innovation Development of a Regional Health Care System

The article offers such a classification of innovations, which takes into account modern tendencies of health care development. It reveals and systematizes factors that determine innovation development of health care institutions in a region. It provides scientific substantiation of directions of perfection of infrastructure provision of a patient care institution.

Key words: health care system, innovations, health care institution, infrastructure, region, classification.

Tabl.: 1. **Bibl.:** 12.

Ievsieieva Olga A. – Doctor of Science (Economics), Associate Professor, Associate Professor of the Department of Accounting and Audit, Ukrainian State Academy of Railway Transport (pl. Feyerbakha, 7, Kharkiv, 61050, Ukraine)

E-mail: polkya@meta.ua